భ్రమలు

హెలెన్ మళ్ళీ ఉత్తరం వ్రాసింది. త్వరగా వైజాగ్‌వచ్చి, తనని పెళ్ళాడెయ్యమని. ఇందాకా, అసలు పెళ్ళి గురించే ఓ స్థిర నిర్ణయానికి రాని నామనసు, ఒక్కసారిగా స్థంభించిపోయిందా ఉత్తరం చదవగానే.

వైజాగ్‌లో పి. హెచ్‌డి. చేస్తున్నప్పుడు, ఎం.ఎ. ప్రీవియస్ స్టూడెంట్‌గా ఉన్న హెలెన్‌తో నా పరిచయమైంది. నా రూందగ్గరలోనే వాళ్ళిల్లు. ఎప్పుడేనా ఏదేనా పాఠం చెప్పమని వచ్చేది .... అదయినా ఓ అరగంటసేపు. ఆ కాస్సేపూ ఆమె శిష్యురాలు, నేను గురువును. అంతకు మించిన "రొమాంటిక్" కబుర్లుగానీ, పాఠాలుగానీ మా మధ్య జరగలేదు. కానీ ఐదారుమార్లు హెలెన్ ఏవో కబుర్లు చెప్పటానికి ప్రయత్నించటం మాత్రం నాకు బాగా తెలుసు. ఆమె ఆ "మూడ్"లోకి రాగానే, నేనే ఆ సంభాషణ తెంచేసి, బయట పనివుందని తప్పుకునేవాణ్ణి. నేను ప్రవరాఖ్యుడినని చెప్పుకోను. నాలోనూ కోరికలున్నాయి. ఆడపిల్ల కళ్ళభాషలోని భావాలు అర్థం అవుతాయి. అయితే, మా ఇంటి ఆర్థిక పరిస్థితులు నన్నా అందమైన స్వాప్నిక లోకంలో విహరించనివ్వకుండా, వాస్తవాలని అనుక్షణం గుర్తుకు చేస్తుండటం మూలంగా, నా యూనివర్సిటీ లైఫ్ కేవలం యంత్రంలా సాగిపోయిందేగానీ, గుర్తుపెట్టుకోదగిన "కథలనూ", "స్మృతు"లనూ మిగల్చలేదు.

నాకంటే ఏణ్ణర్థం పెద్దదైన అక్కయ్యకింకా పెళ్ళికాలేదు. ఆమె వయసింకా పదిహేడేనని అమ్మా, నాన్న ప్రతి పెళ్ళికొడుకుతోనూ, అతగాడి పెద్దలతోనూ చెబుతూనేవున్నారు. నా తర్వాత చెల్లాయి ఎమ్.ఎస్‌సి.

చదువుతోంది. దాని వయసు పధ్నాలుగే (అంటుందమ్మ !) తర్వాత ఇదరు తమ్ముళ్లు. ఒకడు ఇంటర్‌మీడియెట్, మరొకడు ఫోర్తుఫారం.

మా అందరికంటే పెద్దవాడైన అన్నయ్య, కాకినాడలో బి. ఇడి. టీచరుగా పనిచేస్తున్నాడు. వాడికి ముగ్గురు పిల్లలు. ఆరునెలలకోసారి "దానం" లాగా వచ్చే జీతాలు.... తల్చుకుంటేనే భయం వేస్తుంది వాడి సంసారం !

నాకు చదువు పూర్తయి ఏడాది నిండింది ! కానీ ఉద్యోగం వచ్చే ఆశ మాత్రం మరో ఏడాదికూడా కనిపించటంలేదు ! ఇంటర్వ్యూలకు వెళ్ళి రావటం, అదనపుఖర్చు తప్ప మరో ఆదాయం లేదు.

ఈ పరిస్థితుల్లో హెలెన్ ఉత్తరం వ్రాసింది వారంరోజుల క్రితం.

"నీకెన్ని ఉత్తరాలు వ్రాసినా, సరిగా జవాబివ్వవు. ఇచ్చిన ఒకటి రెండు జవాబులూ "డైరీ"గా "ఇ.షే" "అ.షే" అన్నట్లుంటే ఏంచావను?"

"వన్‌వే ట్రాఫిక్" అన్నా ఫర్వాలేదు. నీ గంభీరత, నాకు చాలా చాలా నచ్చింది. ఈ మాటే చాలామార్లు చెప్పానీనికు. నీ జవాబు విన్నాను. "యూనివర్సిటీలోఅయిన పరిచయాలన్నీ ప్రణయాలుగా, పెళ్ళిళ్లుగా మారే పక్షంలో, యూనివర్సిటీనుంచి బయటపడే సగటు విద్యార్థినీ, విద్యార్థు లందరికీ, లెక్కకు మించిన బాధ్యతలూ వుంటాయేమో !" అని.

"కావచ్చు. నేను నిన్నే పెళ్లాడాలని పట్టుబట్టి కూర్చున్నాను.నిజానికి మా బావ....ఫారిన్ రిటర్న్‌డ్ డాక్టరు....వచ్చి కూర్చున్నాడు. నీ కంటే అందగాడు....నీకంటే పెద్దడిగ్రీ వున్నవాడు.... ఏ క్షణాన నేను "ఊ" అంటే ఆ క్షణాన నన్ను "మారేజ్" చేసేసుకుంటాడు.

"మీ ఇంట్లో నిప్పును కడిగే ఆచారమని చెప్పావు. పోనీ వాటితో నాకు పనేమిటి? మనం మీ వాళ్ళకు దూరంగా వుందాము....నీకు ఉద్యోగం

లేదనీ....మీనాన్నగారి సంపాదనమీద ఆధారపడటం బాధ అనీ పోయిన సారి ఉత్తరంలో వ్రాశావు.

పిచ్చిరాజూ !

"ఉద్యోగం లేకపోతే ఏం ? నాకు డిగ్రీ వుంది....నీకూ ఉంది. ఇద్దరం కలిసి ట్యుటోరియల్ కాలేజి పెడదాము. చిన్న కాన్వెంటు పెడదాం. అవేవీ కాకపోతే కూలీనాలీచేసి బ్రతకలేమా ?

"ఈ రోజుల్లో కులాలూ, మతాల దేమిటి ? మనిద్దరం పైసాపైసా కూడబెట్టి, మీ అక్కచెల్లెళ్ళకు పెళ్ళిళ్లు చేసేద్దాం. డబ్బుకు భూతాలైనా జడుస్తాయి. మనుషులదోలెక్కా ? ప్రేమమీద నమ్మకం వుండాలేగానీ సాధించలేనిదేది ?"

అంటూ, ఆ సుదీర్ఘమైన ఉత్తరం నాకు హెలెన్ పట్ల అపరిమితమైన జాలిని కలిగించింది. చదువులతో, షోకులతో పెరిగిన మా శరీరాలు "కూలీనాలీ"కి వంగుతాయా ? సినిమాలలో అయితే, ఆ హీరో నిర్మాతలు కుట్టించిన (అందమైన అతుకులు వేయబడిన) ఖరీదైన సూటుతో, రిక్షా తొక్కుతాడు. నాకెవరిస్తారు మామూలు పాంట్లయినా ? మనసుకూడా "కూలి-నాలి"కి ఒప్పుకోదు. ఇక మిగిలింది. హెలెన్ సంపాదన, పెళ్ళి అయ్యేంతవరకూ చాలామంది అమ్మాయిలలో కనిపించే ఆకర్షణ, చలాకీతనం పెళ్ళయ్యాక బెలూన్‌లోనుంచి గాలి తీసివేసినట్లు ఒక్కసారిగా మాయమైపోతుంది ! హెలెన్ మాత్రం, అందుకు భిన్నమైందని ఎందుకనుకోవాలి ? వీధికి ఆరు ట్యుటోరియల్ కాలేజీలూ, కాన్వెంటులూ వున్న ఈ రోజులలో నేనూ, హెలెన్ ట్యుటోరియల్ కాలేజిమీద లక్షలు సంపాదించ గలమనుకోవడం భ్రమకాక మరేమిటి? హెలెన్ ఆవులింతలతో చదువుకోసం వచ్చిన పిల్లలు - వచ్చిన చదువు మరిచిపోతారు. మేమిద్దరం గాలి పోంచేసి, తొలివలపుల మెరపు విరిగి, ఒకరినొకరు తిట్టుకుని,

ప్రేమ పెళ్ళిళ్ళన్నీ ఇంత అధ్వాన్నంగా వుంటాయని, రోజుకొకసారి మాచుట్టుప్రక్కల వారికీ, ప్రపంచానికీ ఋజువుచేస్తాము. అది నాకిష్టంలేదు. ఇవన్నీ విపులంగా వ్రాసేసాను. ఇక ఇంతటితోనైనా మంకుపట్టు (ప్రాణాలు తోడెయ్యకుండా) వదిలిపెడుతుందేమోననే ఆశతో !

ఊహూఁ. హెలెన్ రాబర్ట్ బ్రూస్ చెల్లెలు !

"నీకిన్ని భయాలూ సందేహాలూ వున్నాయి....సరే నే చెప్పినట్లు చెయ్యి. నీకు ఉద్యోగం వస్తుంది. హైద్రాబాదులో మా మేనత్త కూతురు రీటా....ఫలానా ''జాబ్'' చేస్తోంది. ఆమె భర్త సుబ్రహ్మణ్యం! వాళ్ళిద్దరిదీ "ఇంటర్ కాస్ట్ లవ్ మారేజ్ !" ఒక్కసారి వెళ్ళి వాళ్ళిద్దరి దగ్గరా రెండు రోజులుండిరా ! ఎంచక్కటి దాంపత్యమో అర్థమౌతుంది.

వాళ్ళిద్దరూ, తామిద్దరూ అలా "మేరేజ్" చేసుకోవటంతో ఆగక, ఓ ఆదర్శ ప్రాయమైన సాంఘిక సేవాకార్యక్రమం ఒకటి చేపట్టారు. ఇద్దరూ కలసి "ఆదర్శ వివాహ సంస్థ" అని ఒకటి స్థాపించారు. ఓపత్రిక నడుపుతున్నారు అదేపేరుతో. కులాంతర, మతాంతర వివాహాలు చేసుకొనే వారి ఫొటోలు ఆ పత్రికలో ప్రచురిస్తారు. మంచి ప్రచారం ఇస్తారు. అంతే కాదు, అలా ఆదర్శవివాహాలు చేసుకున్న దంపతులకు తమ సంస్థ తరఫున కొన్ని గ్రాంట్సు తెప్పించి, ఉద్యోగాలు చూపిస్తున్నారు. స్వంత ఇల్లు కట్టుకునేందుకు ప్లాటు ఇస్తారుట (తర్వాత)! అలా చాలామంది లాభం పొంది వున్నారనీ, మా రీటా వ్రాసింది నిన్ననే.

వెళ్ళి ఇలా "ఫలానా హెలెన్‌ను చేసుకోదలిచానని చెప్పు ! చాలు. నిన్ను నెత్తిన పెట్టుక జాబ్ ఇప్పిస్తారు....అయితే మన పెళ్ళి ఖాయం చేయాలిసుమా !''

అదీ ఈ రోజు వచ్చిన ఉత్తరం సారాంశం. అందుకే నాశరీరమూ, మనసూ ఒక్కసారిగా బిగుసుకు పోయాయి. ఈ రోజు నాక్కావలసింది

ఉద్యోగం ! ఉద్వాహం కాదు. కానీ— ఎంత ప్రయత్నించినా రాని ఉద్యోగం— హెలెన్ చూపిన మార్గంలో వచ్చేటట్లయితే.... ప్రయత్నం చేయకూడదా ? కోడలూ, కోడలి కులమూ లేదుగానీ, కోడలి ద్వారా సంక్రమించే ఉద్యోగమూ, కోడలి సంపాదనలోని డబ్బూ, చేదుగావను కుంటాను అమ్మా, నాన్నలకు.

హెలెన్ మేనత్త కూతురిమీద గానీ, ఆమె మొగుడి మీదగానీ, వాళ్ళ దాంపత్య అన్యోన్యత మీదగానీ, నాకు స్పెషల్ ఇంట్రస్టు ఏమీ లేదు. కానీ, హైదరాబాదులోనే, ఓ సంబంధం వుందనీ, ఆయనకు ఒక్కర్తే కూతురనీ, ఆయనగారు ఘటనా ఘటన సమర్థుడనీ, ఆయన కూతుర్ని పెళ్ళాడితే, అల్లుడికి పెద ఉద్యోగమే ఇప్పించగలడనీ, తప్పక వెళ్ళిచూడమనీ, అన్నయ్య, నాన్నకు నా గురించి ఉత్తరం వ్రాశాడు నిన్ననే.

చూద్దాం. ఏదో ఓ రాయి. అయితే అలా, లేకుంటే ఇలా. బయల్దేరాను.

హెలెన్ మేనత్త కూతురు మొగుడు సుబ్రహ్మణ్యాన్ని కలుసు కున్నాను ముందస్తుగా.

రీటాకు, హెలెన్ ఉత్తరం వ్రాసిందట నాగురించి "స్పెషల్ కేర్" తీసుకోమని. చాల ఆదరంగా ఆహ్వానించింది రీటా.

సుబ్రహ్మణ్యం క్షణకాలం నావేపు పరిశీలనగా చూచి, ఇల్లెగిరి పోయేలా నవ్వి (ఎందుకో అర్థంగాలేదు ?) నా భుజంచరచి "వెల్. వెల్. నాలానే మీరూ కులాంతర వివాహం చేసుకోబోతున్నా రన్నమాట. చాలా సంతోషం. మీరు మరెక్కడా వుండొద్దు. ఈ రెండు రోజులూ మా ఇంట్లోనే వుండండి. జాబ్ విషయం కదూ! అది నాకు వదిలెయ్యండి. హెలెన్ను, మీరు ఇలా పెళ్ళాడటమూ, అలా మీ ఫోటోలు మా "ఆదర్శ

వివాహాలు" మాసపత్రికలో రావటమూ, ఆ తర్వాత మీ ఇద్దరికీ మంచి ఉద్యోగాలు రావటమూ, మీరూ మాలానే చక్కటి సంతోషకరమైన వైవాహిక జీవితం గడపటమూ, నిమిషాలమీద జరిగిపోతాయి. ఆతర్వాత మీరూ, మీలాటి మరికొందరు ఆదర్శయువతీ యువకులను — ఐమీన్.... ఆదర్శాలు మనసులో వున్నా, పైకి ధైర్యంగా ఆచరణలో పెట్టుకోలేని వారికి - ప్రోత్సాహం ఇవ్వాలి.... "చెయిన్ సిస్టమ్" అని ఈ మధ్య స్టీలు గిన్నెలు, ట్రాన్సిస్టర్స్, వగైరాలన్నిటికీ ఒక పద్ధతి వచ్చింది. మీరు గమనించేవుంటారు. మీరు, ఓ వస్తువుకోసం కొంత డబ్బు కట్టగానే, వెంటనే పోస్టులో మూడు టిక్కెట్లు వస్తాయి.... అవి మీ మిత్రులు ముగ్గురికి అమ్మితే.... వారి ముగ్గురికి, ఒక్కొక్కరికి మూడు ప్రకారం తొమ్మిది టిక్కెట్లు వస్తే...."

"ప్లీజ్—మీరు కాస్త రెస్టుతీసుకోండి. బయటనుంచి ఎండలో వచ్చారు....రాగానే నేను తగులుకున్నాను పాపం !" అంటూ అతగాడి మాటలకు అడ్డంపడ్డాను. లేకపోతే, ఆ చెయిన్‌స్కీమ్ ఏదో నా బుర్రలోనే గొలుసులు తిప్పేసేలా వున్నాడు....

"ఎస్....ఎస్....రీటా.... ! మనం సాయంత్రం ఐదుగంటలకల్లా సభకు వెళ్లాలి. ఈ రోజు సభకు ఇద్దరు ముగ్గురు ప్రముఖ రాజకీయ నాయకులను కూడా ఆహ్వానించాం. గుర్తుందా ? అన్నట్లు మీకీ సభ వివరాలు చెప్పలేదుకదూ ?"

"మా 'ఆదర్శ వివాహ సంస్థ'కు ప్రభుత్వంతో ఏలాటిసంబంధం లేదు. రాజకీయాలతో గానీ, రాజకీయ పార్టీలతో గానీ, రాజకీయ నాయకులతో గానీ, మరే మతా తత్వాలతో గానీ, గ్రామ, జిల్లా, రాష్ట్రస్థాయిలోని గొప్ప గొప్ప వ్యక్తులతో గానీ, ఏలాటి ప్రత్యక్ష, పరోక్ష సంబంధాలు లేవు !" గుక్కతిప్పుకోవటానిక్కాబోలు ఆగాడు సుబ్రహ్మణ్యం.

క్షణకాలం ఈ దేశంలో వున్నానా, మరెక్కడేనా వున్నానా ? అన్న అనుమానం నన్ను తొలిచేసింది. ఎంచేతంటే పంచాయితీ రాజ్‌లో - సొంత గ్రామంలో, స్వంత ఇంట్లో హాయిగా వుండటానికికూడా నోచుకోని, గ్రామ రాజకీయాలు ప్రవేశించే ఈ రోజుల్లో.... సాంస్కృతిక, చలనచిత్ర, నాటకరంగ, చిత్రలేఖ, రచనారంగాలలో కూడా అదృశ్య హస్తంగా, బోలెడన్ని పాలిటిక్స్ దాగివున్న ఈ రోజులలో-సుబ్రహ్మణ్యం చెప్పేరకం సంస్థ వుందంటే-ఇంకా బ్రతికి వున్నదంటే ఇదేదో "ఎయిత్ వండర్" అయివుండాలి. నా ఆలోచనలు చెదరగొడుతూ సుబ్రహ్మణ్యం గొంతుక ఖంగుమంది.

"అంచేత....ఎంతో కష్టంమీద "ఆదర్శవివాహాలు" జరిపిస్తున్నాం. "ఆదర్శ వివాహాలు" పత్రిక నడుపగలుగుతున్నాం. పద్మవ్యూహంలోకి జొరబడే అభిమన్యుడిలా ముందుకు సాగుతున్నాం. కదు రీటా ? అహహ.... హాహా" రీటా ! ఏదో పనిలోవుండే "ఎస్. ఎస్. డాళింగ్ !" అంది లోపల్నుంచే. నేను తలూపాను. "ఈ రోజు కావాలనే రాజకీయవాదుల్ని ఆహ్వానించాను. ఎందుకో తెలుసా....ఒక రిద్దరు మహానాయకుల అండ వుంటే - ఈ సంస్థ త్వరగా అభివృద్ధి సాధించగలదని అనిపించింది....''

నేను మాట్లాడలేదు. ఆ సత్యాన్ని ఇప్పటికైనా సుబ్రహ్మణ్యం గుర్తించి నందుకు సంతోషం కలిగింది లోలోపల.

మధ్యాహ్నం హాయిగా విశ్రాంతి తీసుకున్నాను. సాయింత్రం ఐదు గంటలకు అందరం సభకు వెళ్ళాం. శ్రోతలు చాలామంది వచ్చారు. దాన్ని బట్టి, సుబ్రహ్మణ్యానికి సిటీలో కొంత బాగానే పలుకుబడి వుందనిపించింది.

సుబ్రహ్మణ్యం - డయాస్ దగ్గర నిల్చున్నాక, అతగాడు నేనిందాక చూచిన మనిషిగాక మరో మనిషేమో ననిపించింది. చాలా ఎమోషనల్‌గా స్పీచ్ ఇచ్చాడు.

కులాలు,మతాలూ అన్నవి సృష్టిలో లేనేలేవన్నాడు. అవి మనుషులు "అహం" కొద్దీ, "జులుం" కొద్దీ సృష్టించుకున్న తెరలు, పొరలు అన్నాడు. దాంపత్యజీవితం స్వర్గం కావటానికీ, నరకం చేసుకోవటానికి ముఖ్యం, కులం—మతంకాదు, మనసూ—మమతా అన్నాడు. ఉదాహరణగా సద్బ్రాహ్మణ వంశంలో పుట్టిన తనూ, క్రిష్టియన్ అమ్మాయి అయిన రీటా వివాహమాడి, ఎంచక్కటి ఆదర్శప్రాయమైన జీవితం గడుపుతున్నారో.... పదిమందికి మార్గదర్శకులయ్యారో చూడమన్నాడు. సకులాల దంపతులు ఇంతటి ఆత్మతృప్తి ఏనాడూ పొందలేరన్నాడు. మధ్యలో ప్రక్కనే కుర్చీలో కూర్చునివున్న రీటాకేసి చూపి "కదూ రీటా ?" అన్నాడు. ఆమె తలూపి, అందంగా, తృప్తిగా, గర్వంగా నవ్వింది. ఆ క్షణంలో వాళ్ళిద్దరికేసి చూచిన ఎవరికేనా అనిపిస్తుంది. వాళ్ళిద్దరూ ఒకరి కోసం ఒకరుపుట్టారనీ.... ఆ మాటే కొందరు శ్రోతలు గుసగుసగా అన్నారు.

ఆ తర్వాత రీటా మాట్లాడింది. ఆమెకూడా చాలా వివరణ ఇచ్చింది కులాంతరవివాహాలు గురించి. మొత్తంమీద ఇద్దరికిద్దరూ మంచివక్తలూ, సరైన జంట అనిపించింది, నాక్కూడా. నేనూ హెలెన్ ఇలాగే వుండ గలమా ? అన్న ఆలోచనకూడా వచ్చిందా క్షణంలో !

ఆ రాత్రి ముగ్గురం కలిసి ఒక టేబిల్‌మీద భోజనంచేశాం. చాలా సరదాగా, "జోక్స్" వేసుకుంటూ, నేను పరాయివాడి నన్న భావం రాకుండా, రానివ్వకుండా గంటలు నిమిషాలుగా దొర్లించేశారు వాళ్ళిద్దరూ! నాకు కేటాయించిన రూంలో హాయిగా నిద్రపోయాను.

తెల్లారి లేచి, ఇక నాన్నకు సమాధానంచెప్పాలి గాబట్టి.... మొక్కు బడిగా, ఆ "సంబంధం" వాళ్ళింటికి వెళ్లాను. వెంట పెద్ద లెవరూ రాకుండా, ఒంటరిగా వచ్చిన నన్ను చూసి, ముందు కాస్త తికమకపడ్డారు.

"మీ పెద్దవాళ్లు కూడా వచ్చివుంటే ఏకంగా ముహూర్తాలు పెట్టుకుందా మనుకున్నామండీ !" అన్నాడు పిల్ల తండ్రి.

"అతగాడుమాత్రం పెద్దలమాట కాదంటాడా ? బంగారు పిచ్చుక లాటి మామగారినీ, కామధేనువులాటి ఉద్యోగాన్నీ వదులుకుంటాడా ఏమిటి? ఈ రోజుల్లో పెళ్ళి చూపులకు ఇలాగే, ఒక ఫ్రెండును వెంటబెట్టుకు వస్తున్నారు కుర్రాళ్లు.... ఈ కుర్రాడు ఇంకా సింపుల్. ఒక్కడే వచ్చాడు. అహ్హహ్హ !" అంటూ సీన్ "కామెడీ"గా మార్చేశాడు మధ్యవర్తి మహాశయుడు. కాఫీలూ, టిఫిన్లూ అయ్యాక అమ్మాయిని పిల్చుకవచ్చారు ఆడవాళ్లు.

నాకు ముచ్చెమటలు పట్టేశాయి ! సోఫాలోకూర్చున్న నా శరీరం, నా అదుపుతప్పి, అదురుతూ ఎగిరెగిరి పడుతోంది ! నాకు ఉద్యోగంమీద కాదు కదా, జీవితంమీదే తీపి ఎగిరిపోయిందా క్షణంలో !

పెళ్ళికాకుండానే, చిన్నసైజు రోడ్డురోలరులావున్న ఈ అమ్మాయి పెళ్ళయ్యాక.... ఒకరిద్దరుపిల్లలు పుట్టాక.... ఎలా మారుతుంది ? "బుల్ డోజర్‌లా" మారి నన్నూ నా జీవితాన్నీ, సమూలంగా ఎత్తి, ఏ అగాథం లోనో గిరవాటు వేసేస్తుంది !

"అమ్మాయిని లోపలికి పిల్చికెళ్ళమంటారా ? చదువును గురించి ప్రశ్నలేవేనా వేస్తారా ! మాకేం అభ్యంతరంలేదు...." అంటున్నాడు పిల్లతండ్రి.

"ఒద్దు....ఒద్దు....ఏమీ అవసరంలేదు....లోపలికి తీసికెళ్లొచ్చు.... ఇంటికివెళ్ళి....నాన్నగారిచేత ఉత్తరం వ్రాయించేస్తాను" అంటూ బయట పడ్డాను.... పెదాలింకా ఎండిపోయే వున్నాయి....

"త్వరగా వ్రాయించండి.... ఈ నెలాఖరులోగా తప్పితే, మరో మూణ్ణెల్ల వరకూ ముహూర్తాలులేవు." అన్నాడు పిల్లతండ్రి—ఇక మిగిలి వుంది ముహూర్తాలు పెట్టుకోవటమే నన్నంత భరోసాతో !

తలాడించి నేరుగా సుబ్రహ్మణ్యంగారింటికేసి వచ్చాను. సుబ్రహ్మణ్యం, రీటా ఇద్దరూ లేరు ఇంటివద్ద. ఉద్యోగాలకు వెళ్ళిపోయారు. ఇక రావటం సాయంత్రం ఐదున్నర దాటాకేనని చెప్పాడు నౌకరు కుర్రాడు. ఆపూటంతా, సిటీలో ఒకరిద్దరు మిత్రులను కల్సుకున్నాను "ఉద్యోగం" జపం చేస్తూ. వాళ్ళు స్పష్టంగా చెప్పారు. "ఆకాశగంగ నైనా, నేలమీద నడిపించగలం గానీ, ఉద్యోగం.... మావల్లకాదు" అని. ఆ రాత్రి ఏడున్నరకు ట్రెయిన్‌కు తిరిగి వెళ్లాలనుకున్నాను....

సుబ్రహ్మణ్యంతో ఒక్కసారి చర్చించి ఇక నిర్ణయం చేసుకోవాలనుకున్నాను. కారణం హెలెన్‌మీద నాకు చచ్చేంత ప్రేమ ఏమీలేదు. అసలెవరిమీదా లేదు. ఉద్యోగం మీద తప్ప స్తే....

తిరిగి తిరిగి ఇల్లుచేరుకొనేసరికి ఎవరూ కనిపించలేదు ! "మళ్ళీ ఏదేనా సభకు వెళ్లారా మీ అయ్యగారు, అమ్మగారూ ?" అనడిగాను నౌకరు కుర్రాణ్ణి. వాడు బెదిరిపోయినట్లు, అటూ ఇటూ చూచి మెల్లని స్వరాన అన్నాడు "అమ్మగారింకా ఇంటికి రాలేదు. బహుశా ఏ స్నేహితురాలింటికో వెళ్లుంటారు.... రాత్రికి వస్తారు. అయ్యగారు.... అదుగో ఆ రూంలో...." అంటూ అటువేపు చూపాడు.

మెల్లిగా రూం దగ్గరకు వెళ్లాను. తలుపులు ఓరగావేసి వున్నాయి. నేలమీద - తలగడా గుండెలక్రింద వేసుకుని, అస్తవ్యస్తంగా బోర్లా పడుకుని వున్నాడు సుబ్రహ్మణ్యం. ప్రక్కనే బాటిల్, గ్లాసూ వున్నాయి. అర్థమయింది. సిటీలలో చాలామందికుందీ అలవాటు. అంచేత ఆశ్చర్యం

కలగలేదు. కాళ్ళపటాన్నిబట్టి చూస్తే.... ఇంకా కంట్రోల్ తప్పలేదని పించింది.

"నేను రాత్రి ట్రెయిన్‌కు వూరికి వెళ్ళిపోతానండీ!" అన్నాను మెల్లిగా.

"ఏమిటీ? వెళతారా! వెళ్ళరండి" అన్నాడు తలెత్తి నావేపు చూచి. అంతలోనే, చివాలున లేచి కూర్చుని "జస్టె మినిట్! ఇలా కూర్చో బ్రదర్!" అన్నాడు. లోపలికివెళ్ళి, అతగాడికొక్క స్త దూరంలో, నేలమీద భాసింపట్టు వేసుకూర్చున్నాను.

"మీరు జాబ్ గ్యారంటీ ఇస్తే, హెలెన్‌ను చేసుకుంటాను!" అన్నాను మెల్లిగా. ఆ మాటనటానికి నానాలుక చాలా స్ట్రెయిన్ అయ్యింది.

"ఏమిటీ! హెలెన్‌ను చేసుకుంటావా?" అదిరి పడ్డట్టుగా అరిచాడు...."హెలెన్ నంత గాఢంగా ప్రేమిస్తున్నావా?" అన్నాడు మళ్ళీ.

"ఊహూఁ! ప్రేమంటూ ఎవరిమీదా లేదు .... ఉద్యోగంమీద తప్ప!" అన్నాను దృఢంగా...

"వెధవ ఉద్యోగం కోసం, వెధవ జీవితం కోసం, హెలెన్‌ను పెళ్ళిచేసుకుంటావా?" అలాగే అరిచాడు.

"ఉద్యోగమే కాదనుకోండి.... ఆదర్శం.... కులాంతర వివాహ మనే ఆదర్శం కోసం...." అన్నాను మాట తిప్పుకుంటూ. ఒక్కసారిగా ఇల్లెగిరిపోయేలా నవ్వాడు. తాగిన మేళం. ఇంత దగ్గరగా ఎప్పుడూ కూర్చోలేదు. నాకు లోలోపల భయం పట్టుకుంది.

నవ్వు గుక్క ఆపుకుంటూ "ఆదర్శంకోసమా? అసలు ఆదర్శా లన్నవి ఎక్కడున్నాయి బ్రదర్? ఘనం, మన స్వార్థానికి పూసేరంగుల

పేరే ఆదర్శాలు. నన్నూ, రీటానూ చూచి మోసపోతున్నావా ? నా స్పీచ్ విని "ఇంప్రెస్" అయ్యావా ? అది నిన్నటి నాటకం - నటన ! మామూలుగా వుంటే, నేను నిజంగా మాట్లాడను. నిజాలంటే భయం.

''నిజాన్ని మర్చిపోవటానికే తాగుతాను. తాగినప్పుడే నిజం అంటే భయంపోతుంది. నిజం చెబుతాను. మా ఇద్దరి దాంపత్యం చూస్తుంటే నీకేమనిపిస్తోంది ?" సూటిగా నావేపు చూస్తూ అడిగాడు.

"చాలా అన్యోన్య దాంపత్యం....కులాంతరం అనిపించని...." నా మాట పూర్తి కాకుండానే, నావేపు అసహ్యంగా చూచి, చటుక్కున ఏదో గుర్తుకొచ్చినవాడిలా నౌకరు కుర్రాణ్ణి కేకేశాడు. వాడు రాగానే, అక్కడికి రెండుమైళ్ళ దూరానవున్న "మండీ" నుంచి ఏదో తెమ్మని డబ్బులిచ్చి పంపేశాడు. వెంటనే నావేపుచూచి నవ్వుతూ "సాధారణంగా నా రహస్యాలు ఇతరులకు తెలియటం నాకిష్టంలేదు. చివరకు నౌకరు కూడా. అందుకే వాణ్ణి, షుమారు గంటవరకూ ఇటుకేసి రాకుండా, పని పెట్టి పంపించేశాను."

నేను మాట్లాలేదు.

''బ్రదర్ ! మాది ఆదర్శ దాంపత్యమని కాదూ అన్నావు. అనుకుంటున్నావు ! నిజం నీకే కాదు, ఎవరికీ తెలీదు. మేమిద్దరం ఒకర్నొకరు ద్వేషించుకున్నంతగా బహుశా వన్యమృగాలు కూడా ద్వేషించుకోవేమో ?"

"దట్ డెవిల్ రీటా.... నా జీవితాన్ని సర్వ నాశనం చేసింది.... అసలు మాది ప్రేమ వివాహం కాదయ్యా స్వామీ ?"

వినాలనిపించలేదు. లేవబోయాను .... "కూర్చో !" అరిచాడు. తంతాడేమోనని భయం వేసింది. బుద్ధిగా కూర్చున్నాను.

''యౌవన చాపల్యం! అలా అలా తిరగటం అలవాటయ్యింది. రీటా అక్క రజని పక్కా ప్రొఫెషనల్ లేడీ! ఆమెతో అర్థం తెలియని ప్రణయం సాగుతున్న రోజులు! రజని ఇంట్లోనేఉంటూ చదువుకుంటున్న రీటాతోనూ కాస్తంత చనువు పెంచుకున్నాను. రజని, రీటా నన్ను గాలం వేసి పట్టారు. రీటా గర్భవతి అయిందని, ఆమెను పెళ్ళాడకుంటే నాపరువు గంగలో కలిపిపేస్తాననీ కేకలువేసింది రజని. అందాకా, మనుషుల మనస్తత్వాలు అంచనా కట్టడం చేతకాని నేను హడలి పోయాను! రజనే "ఆదర్శం" పేరు సూచించింది. నాకూ మార్గాంతరం తోచలేదు. రీటాను పెళ్ళాడి దానికి ఆదర్శపు రంగు పులిమేశాను. రజనికికూడా ఈనాటికీ నేనే గార్డియన్‌ను....దబాయించి మరీ పట్టుకెళ్తుంది డబ్బు!

''రీటాకు నేనంటే ఏనాడూ ప్రేమ లేదు. ఈనాడూ లేదు. పైగా నేను పిరికివెధవనని అసహ్యించుకుంటుంది!''

''ఇక మాఇద్దరి ఆహారనియమాలు....రోజూ డైనింగ్‌టేబిల్ దగ్గర రణరంగం. పడకగదిలో యుద్ధం. అయితే మా ఇద్దరి ఒప్పందం ప్రకారం మా తగవు మూడోమనిషికి తెలియకూడదు. తెలియనివ్వం. బయటికి వచ్చినప్పుడుమాత్రం.... ఇద్దరి కిద్దరం మహానటులం!

"రానురాను మా ఇద్దరిలోను ఓ విధమైన విచిత్ర మనస్తత్వం ఏర్పడింది. మేమిద్దరమే ఇలా ఎందుక్కావాలి? మాలాంటివాళ్లు మరి కొందరుంటే ...వాళ్లూ ఇలాగే ఏడుస్తుంటే మాకానందం! మాలాటివాళ్ళని చాలామందిని తయారుచెయ్యాలి. అందుకే ఓ పథకం వేసుకొన్నాం. దాని పేరే "ఆదర్శ వివాహ సంస్థ", దానికో పత్రిక." క్షణకాలం ఆగాడు సుబ్రహ్మణ్యం. నాకిదంతా ఏదో క్రైం పిక్చర్‌లా వుంది.

''మా ఆశ నిరాశ కాలేదు. చాలామంది మా వలలో చిక్కారు. ఉద్యోగాల ఆశతో మరికొందరు వచ్చారు. మొదటి మెరుపు విరిగి, వాస్తవ

జీవితంలో అడుగెట్టాక....వాళ్ళకు ఏడవడానిక్కూడా ఏం మిగలనప్పుడు.... మేం విరగబడి నవ్వుకుంటుంటాం.... అది హింసాత్మకమైన ఆనందమే కావచ్చు.... మామీద మేము చూపుకునే సానుభూతికి పరాకాష్ఠ అదే!

''బ్రదర్! ఆదర్శాలు లేవు! అవి భ్రమలు! కులాంతర వివాహాలని నేను ద్వేషించను. ఒద్దని చెప్పను. నిజమైన ప్రేమవుంటే తప్పు లేదు! కానీ తప్పనిసరి పరిస్థితుల్లో నాలానో, ఉద్యోగం కోసం నీలానో చేసుకుని దానికి ఆదర్శాల రంగు వేయటం, ఆదర్శమని భ్రమపడటం మాత్రం వద్దు.

''బహుశా ఈ టైంలో, రీటా వుండివుంటే, నేనివేమీ చెప్పివుండే వాణ్ణికాను. తాగకున్నా చెప్పలేను. మరి నీయిష్టం. ఏదో నిర్ణయించుకొని ఉత్తరం వ్రాయి.''

గబగబ బయటకు వచ్చేశాను. రిక్షాలో వెళుతుంటే రీటా ఎదురైంది. ''అప్పుడే వెళ్తున్నారా! హెలెన్‌ను తప్పక మారేజ్‌చేసుకోండి'' అంది. తలూపాను. నాకు ఉక్కిరి బిక్కిరౌతున్నట్లుంది. ఏదో ''గని''లో నుంచి బయటకు వచ్చినట్లు, విచిత్ర పరిస్థితి.

ఆదర్శాలన్నవి నిజంగా భ్రమలే! సుబ్రహ్మణ్యం అనుభవం ప్రకారం ప్రేమ అన్నదీ ఓ భ్రమే! ఏదో కొత్త అనుభవం కోరే శరీరానికి, అందివచ్చిన అవకాశానికి, మధ్య నడిచేకథే ప్రేమ, అదే భ్రమ కావచ్చు.

ఉద్యోగం కోసం హెలెన్ మీద ప్రేమ, సారీ! భ్రమ ఏర్పరచుకోవాలా? దానిని జీవితాంతం నటించాలా? దానికి ఆదర్శాల రంగు వేయాలా?

ఏం? ఆ లావు అమ్మాయిని పెళ్ళాడటం ఆదర్శం కాదా! ఎవరూ మెచ్చని ఆ అమ్మాయి లావును భరించి జీవితాంతం ఆమెను నేను భరించ

గలిగానన్న ఆత్మతృప్తితో బ్రతకనా! బుల్‌డోజర్‌లావుందని ద్వేషిస్తానో, ప్రేమిస్తానో అది నా వ్యక్తిగత సంస్కారంమీద ఆధారపడి వుంటుంది. కానీ విపరీతమైన ప్రేమ కోసం పెళ్లాడానని, ఆదర్శ వివాహమని జీవితాంతం నన్నునేను వంచించుకొని ఇతరుల ఎదుట నటించవలసిన పని వుండదు. నాక్కాబోయే మామగారు నాకు ఉద్యోగం తప్పక ఇప్పిస్తానని మాటఇచ్చేశాడు! ఇంకేంకావాలి? ఆదర్శాల ప్రసక్తి వస్తే, పైసా కట్నం తీసుకోకుండా పేదఇంటి పిల్లను పెళ్లాడటం ఆదర్శంగాదా! అవిటి అమ్మాయిని చేసుకోవటం ఆదర్శంకాదా! లావు అమ్మాయిని చేపట్టడం ఆదర్శం కాదా!

ఆదర్శాల ముసుగులో ఏ ప్రేమ అనే భ్రమను వుంచి పోషించు కోవాలనుకుంటున్నానో .... ఆ భ్రమనే, మనసారా ఆహ్వానిస్తున్నా నీ క్షణంలో!

ఊరుచేరగానే నాన్నగారు, అమ్మా ఆదుర్దాగా అడిగారు, "అమ్మాయి ఎలా వుందిరా? నచ్చిందా?"

"కాస్త లావు అనిపిస్తుందమ్మా! అయినా నచ్చింది. నేనీ అమ్మాయినే పెళ్లాడతాను. నాన్నగారిని ఉత్తరం వ్రాసెయ్యమని చెప్పు, ఉద్యోగం కూడా రెడీగావుందిట."

ఆ రోజే నాన్న—నాక్కాబోయే మామగారికి ముహూర్తాలు పెట్టించ మని ఉత్తరం వ్రాసేశారు.

నేను ఆరోజే హెలెన్‌కు ఉత్తరం వ్రాశాను.

"త్వరలో నా పెళ్ళిశుభలేఖ నీకు పంపిస్తాను; నేను నటుణ్ణి కాను, కాలేను. ముఖ్యంగా నిజజీవితంలో నటన నాకిష్టంలేదు. నువ్వు కన్యగా వుండిపోతానంటే అది నీయిష్టం. నాకెలాటి సంబంధమూ లేదు.

"నా క్కాబోయే భార్య చాలా లావు మనిషి. అయితేనేం! ఆమెలో నాకు కోటానుకోట్ల ఆదర్శాలకు "మూలం" కనిపించింది. భ్రమకు ప్రేమ అని నామకరణం చేయలేను. నేను పిరికివాణ్ణే" అని.

బహుశా హెలెన్ ఆ ఉత్తరం చింపి ముక్కలుచేసేసి, "ఛూ! పిరికివాడు....ఎంత భ్రమపడ్డాను?" అని ఈసడించుకుంటుందేమో! లేక తిక్క కోపంలో వాళ్ళ బావని పెళ్లాడేస్తుందేమో!

("యువ" దీపావళి ప్రత్యేక సంచిక 1973)